

Muhamed Filipović

bio sam alijin diplomata

Svjedoci vremena

Edicija
SVJEDOCI VREMENA

*Na osnovu Mišljenja federalnog Ministarstva obrazovanja,
nauke, kulture i sporta, ova knjiga ne podliježe obavezi
plaćanja poreza na promet*

*CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine,
Sarajevo*

355.01:327.82(100:497.6)

FILIPOVIĆ Muhamed

*Bio sam Alijin diplomata / Muhamed Filipović.
- Bihać: Delta, 2000. - 2 knj. (337, 333 str.) ; 24 cm*

Predgovor: knj. 1, str. 9-22

ISBN 9958-9744-3-6

COBISS/BiH-ID 8503814

Urednik
HAZIM AKMADŽIĆ

njihovi odnosi ne ovise o slučajnim ljudima kakvima se ipak moraju smatrati i De Chamberier i Bijedić. Tako sam lopticu opet prebacio na drugu stranu igrališta. Kasnije se ovaj bivši predsjednik Savjeta konfederacije, a tadašnji član Savjeta, pojavio na bosanskoj političkoj sceni, ali ovaj put sa ponudom za lično učešće u rješavanju bosanske krize. Ponudio se da zamijeni lorda Owena, kada je ovaj konačno smogao snage da podnese toliko čekanu ostavku i da odstupi sa dužnosti kopredsjedavajućeg Konferencije o miru u Bosni i Hercegovini, dvije godine nakon potpunog kraha njegove misije. Owen je sam rekao da je njegova mirovna misija doživjela brodolom zbog stava najvažnijih zemalja Zapada koje nisu bile spremne dovoljno snažno, ozbiljno i energično izvršiti pritisak na Srbe da prihvate njegov prvi mirovni plan. To one nisu učinile, jer nisu željele da se usvoji mirovni plan koji neće odgovarati Srbima, jednom riječju mišljeno, mada ne i kazano, oni su navijali za Srbe.

Drugi slučaj bio je mnogo ozbiljniji i po formi i po sadržaju, odnosno kvalifikaciji problema. Dok se u prvom slučaju radilo o eventualnoj diplomatskoj grešci i gađu neke određene ličnosti (Bijedić) a demarš je načinjen posredno, preko tadašnjeg papuskog nuncija, te je tako ostavljeno u okviru unutarnjih, zapravo domaćih priča diplomacije, sada se radilo o direktnom demaršu Ministarstva inozemnih poslova Švicarske prema našoj Vladi. Očito da je stupanj važenja samog demarša švicarske strane bio znatno povećan i da je od jednog incidenta koji je izazvao određena neraspoloženja, što može i ne mora imati značaja, sada nastao problem među našim državama; radilo se o nečemu

što je mnogo važnije, u pitanju su bili interesi same švicarske države. Zbog toga je drugi slučaj bio mnogo ozbiljniji, a intervencija vlade Švicarske bila je i po formi i po sadržaju daleko utemeljenija na činjenicama, dok su posljedice bile kvalificirane biranim, ali ipak teškim riječima. Demarš do kojeg je došlo bio je utemeljen na činjenici da je bosanskohercegovačka Vlada objavila zakonsku obavezu naših građana koji žive u inozemstvu, a time i u Švicarskoj, da moraju plaćati jedan izvanredni porez. S druge strane, radilo se o brojnim žalbama naših građana upućenim organima vlasti Švicarske, a time je dodatno bio argumentiran švicarski demarš, na postupke naših funkcionera u zemlji i u inozemstvu, a koji su zahtijevali da se plaćaju razni porezi, prijeteci brojnim i drastičnim sankcijama. Nije bilo sporno samo da ljudi plate navedeni porez, već i cijeli niz lokalnih i drugih poreza koje su razrezale lokalne vlasti i pokušavale ih naplatiti, uz različite prijetnje. Naime, predstavnici pojedinih općina, koji su dolazili u tzv. posjete svojim građanima i izbjeglicama koji su živjeli u Švicarskoj, prijetili su i iznudivali razne priloge, tvrdeći da će onima koji ne udovolje zahtjevima i ne plaćaju porez državi i specijalne poreze općinama, biti oduzeta imovina u zemlji, te da im se neće dozvoliti povratak u njihova mjesta i slično. Ljudi su se žalili i ambasadi na takve postupke, ali su se, kako se vidjelo, žalili i švicarskim vlastima, koje su o svemu tome pravile urednu dokumentaciju. Na naše intervencije da se prestane sa tim posjetima, koje su se ustalom u mnogim slučajevima i svodile na pokušaje da se od izbjeglica i

radnika u inozemstvu iznude razna sredstva i pokloni za lične potrebe tih istih općinara, nije bilo odgovora. Kasnije će nešto više biti rečeno o nekim našim saznanjima o brojnim drastičnim slučajevima iskorištavanja pomoći do kojih smo mi došli i o tome uredno izvjestiti nadležne vlasti u zemlji. Istina je bila da je skupština Bosne i Hercegovine, na prijedlog Vlade, donijela Zakon kojim je obavezala sve naše građane zaposlene u inozemstvu da plaćaju određeni postotak (5%) svojih netto prihoda na ime tzv. ratnog poreza namijenjenog financiranju rata i poslijeratnoj obnovi zemlje. Na sastanku svih naših ambasadora i diplomatsko-konzularnih predstavnika u inozemstvu, održanom početkom 1994. godine u Beču, neki od nas pokušali smo da ukážemo da naša država nema pravo da zakonom obavezuje one ljude koji rade u stranim državama i koji podliježu zakonima tih država, tj. koji su pod njihovom punom jurisdikcijom, da plaćaju našoj državi poreze. Osobito nije bilo moguće tražiti da ti građani plaćaju porez na svoj netto lični dohodak ostvaren u radnom odnosu koji je zasnovan prema zakonima tih država. Nažalost, sva naša upozorenja i argumenti, te ukazivanja da će nas takva praksa dovesti u sukob sa zakonima tih država, nisu uopće dolazila do ušiju i razuma tadašnjeg potpredsjednika vlade Bosne i Hercegovine Edlba Bukvića i ministra financija Emira Krese. Oni su rezolutno i pod prijetnjom disciplinskih mjera protiv onih koji to ne budu činili, tražili od nas da provodimo taj zakon kao da se radi o našoj zemlji, te da provodimo i kaznene odredbe, koje su se sastojale u odbijanju izdavanja bilo kakvog dokumenta našeg porijekla.

Ja sam, vidjevi da se radi o nerazumnim ljudima i o ljudima koji nemaju predstavu šta je međunarodno pravo, odlučio da na svoju ruku ne provodim taj zakon, bar ne u tom obliku i na taj način. Odlučio sam da porez ipak prikupim, ali ne kao prisilno i po zakonu obavezujuće davanje, nego kao dobrovoljnom odlukom svakog pojedinog građanina upućeni individualni prilog svojoj ugroženoj državi, koji je bio reguliran posebnom izjavom svakog pojedinca da će dobrovoljno davati prilog u visini od 5% svojih netto prihoda u tu svrhu, te da će isti redovito uplaćivati po za to posebno izdanim bankovnim uplatnicama na ime računava vlade Bosne i Hercegovine. Ovu pismenu izjavu svaki je građanin mogao povući istog momenta kada je smatrao da ne treba da šalje prilog ili iz bilo kojeg drugog razloga koji ga je na takvu odluku naveo. Upravo ta moja odluka, da pretvorimo porez u dobrovoljni mjesečni prilog, spasila nas je u Švicarskoj velike blamaže i bruke koja je u javnosti i, naravno, u diplomatskom smislu mogla da nam se stučí na glavu. Naplaćivanje ovog poreza dovelo je naše ambasade i predstavništva u drugim zemljama Europe u veoma delikatnu situaciju. One su faktički narušavale zakone tih zemalja i miješale se direktno u odnose između vlada zemalja domaćina i njihovih gostiju, odnosno radnika koji su na radu u tim zemljama. Kad je, na temelju žalbi naših građana, ova operacija sa porezom bila otkrivena, nastala je velika javna afera i blamaža za našu zemlju, a najteže u Njemačkoj, u kojoj su naše diplomate bile izložene nevjerojatnim neprilikama, jer su bili primorani da javno, na televizijama tih zemalja i pred cjelokupnom publikom brane

4 jednu nepromišljenu, nedozvoljenu i nezakonitu odluku svoje Vlade. Kad sam primio pismo Ministarstva inozemnih poslova Švicarske, u svom odgovoru na taj memorandum, naveo sam da se, s naše strane, u Švicarskoj državi ne naplaćuje nikakav porez i da o tome nema niti dokaza niti bilo kakvog relevantnog dokumenta. Jedino o čemu se ovdje radi jeste istina da su izdani čekovi na ime vlade Bosne i Hercegovine, putem kojih građani naše zemlje uplaćuju, na dobrovoljnoj osnovi utemeljen prilog za pomaganje obrane i obnove svoje domovine. Ustvrdio sam da u tom pogledu nije bilo i da nema nikakvih pritisaka, da nije bilo primjene bilo kakvih sankcija i ponudio obimnu dokumentaciju sa izjavama građana, te, također, dokumentovao slučajeve otkazivanja nekih građana da daju priloge zbog sasvim određenih razloga, kao bolesti, nedostatka novca i drugo. Što se tiče žalbi građana Bosne i Hercegovine na postupke nekih predstavnik lokalnih bosanskih vlasti u zemlji ili onih koji posjećuju naše građane koji žive u Švicarskoj, rekao sam da se ne isključuje mogućnost da su izrečene neke prijetnje i da su se dogodili neki pritisci, ali da to nije politika vlade Bosne i Hercegovine niti to odobrava ova ambasada, te da molimo da nas se izvijesti ukoliko bilo kakav slučaj takve ili bilo koje druge vrste pritiska bude registriran, kako bi mogli reagirati i poduzeti korake da takvi ljudi ne mogu ubuduće dolaziti u Švicarsku i predstavljati vlasti naše zemlje. Rekao sam da smo odlučni da naše građane zaštitimo od svih mogućih pritisaka i ucjena, koje inače ne isključujemo, s obzirom na prilike kakve danas vladaju u našoj zemlji. Nakon mog pisma, von

Däniken me je obavijestio pismeno da su oni zadovoljni mojim odgovorom i da odista nema nikakvih dokaza da je građanima bilo što nametnuto od strane naše ambasade. Oni sa zadovoljstvom primaju na znanje moju poruku i moja uvjerenja, izjavljuju da mi vjeruju i da naš stav smatraju korisnim za naše međusobne odnose. Time je i ovaj slučaj stavljen ad acta bez ikakvih neželjenih posljedica po našu zemlju i njen ugled u Švicarskoj.

Treći slučaj, međutim, bio je najteži i po sadržaju, odnosno po predmetu o kojem se radilo, po adresi optužbe upućene našoj zemlji direktno, i po formi u kojoj je slučaj bio predstavljen. Jednog dana sam bio pozvan da hitno dođem u ministarstvo inozemnih poslova. Poziv se nije odnosio na zgradu ministarstva u kojoj smo obično održavali sastanke, nego na zgradu gdje se nalazilo sjedište Švicarske policije za strance. Poziv mi je telefonski uputio pomoćnik ministra i šef političkog odjeljenja, dakle, svakako najvažnijeg odjeljenja ministarstva, von Däniken. Bio sam zbunjen što me poziva na sastanak u zgradu gdje on ne radi i to upravo u zgradu policije. Znao sam da su time željeli nešto naglasiti i da se vjerojatno radi o nekim prestupima naših ljudi, jer se i ranije dešavalo da sam morao da se miješam u policijske akcije i da posjećujem zatvore i druge institucije tražeći da se sa njima postupa shodno međunarodnim konvencijama, ali mi ni na kraj pameti nije dolazilo da bi ti prestupnici mogli biti najvažniji suradnici moje ambasade. Dočekali su me von Däniken, zatim šef odjeljenja, odnosno šef policije za strance u ministarstvu i šef konfederalne policije Švicarske. Po ledenoj atmosferi u

kojoj je susret započeo, odmah sam osjetio da se radi o nečem veoma krupnom i ozbiljnom. Uzimajući prvi riječ, von Däniken je započeo izjavom da su me pozvali u ovu zgradu zbog delikatnosti pitanja o kojem žele govoriti i da za mene imaju pripremljen "Ed memoir" koji se odnosi na subverzivnu djelatnost ambasade Bosne i Hercegovine u Švicarskoj. Optužba je bila konkretizirana tako da je naša ambasada bila optužena da svojom djelatnošću ugrožava sigurnost Švicarske države i ometa njenu borbu protiv organiziranih kriminalnih i subverzivnih elemenata, a posebno dilera droge. To me je veoma pogodilo i stalno sam mislio što je to i tko je to u pitanju. Bilo mi je lakše kad sam shvatio da se ne radi o nekoj kupovini oružja u ime naše Vlade. U prvi mah sam pomislio da je u pitanju bio Ismet Bajramović-Čelo, koji je nešto prije toga bio ilegalno prešao iz Njemačke u Švicarsku, te ga je švicarska policija uhapsila, a ja sam ga morao, budući da je imao diplomatski pasoš naše zemlje i bio imenovan za zamjenika vojnog atašea u Njemačkoj, vaditi iz zatvora. Von Däniken je nastavio da izlaže kako je švicarska policija došla u posjed, hapseći jedan broj notornih kriminalaca i dilera droge, 38 bosanskih pasosa, izdanih u ambasadi Bosne i Hercegovine u Švicarskoj i to ljudima za koje oni znaju da nikako ne mogu biti građani Bosne i Hercegovine, jer nisu Bosanci, nikada nisu živjeli u Bosni i Hercegovini i nalaze se u Švicarskoj prije datuma od kada je Bosna i Hercegovina postala samostalna država. To su sve odreda poznati kriminalci, šverceri droge sa Bliskog istoka i subverzivni elementi kojima je bosanski pasoš omogućavao da nastave

da borave legalno u Švicarskoj i da i dalje djeluju. Gotovo svi su bili albanske narodnosti i prije dolaska u Švicarsku, živjeli su u Albaniji, u Srbiji na Kosovu, u Makedoniji ili u Turskoj. Ovakvim razvojem događaja sam bio odista preneražen i u prvi mah sam pomislio: "Muhamede Filipoviću sad si izgubljen, dolazi neslavni kraj tvoje diplomatske karijere." Razmišljao sam intenzivno što da činim i kako da se ponašam? Znao sam da slučaj ne smijem negirati, jer je očito da imaju u ruci dokaze o nečemu što ne služi nimalo na čast našoj ambasadi. Znao sam, međutim i to da ni po koju cijenu ne smijem dozvoliti da mi uruče "Ed memoir", prije nego što budem imao neki odgovarajući kontraptez, jer je to dokument koji bi ostao u arhivama i time postao dokument diplomatske historije i bio vječna hipoteka u odnosima naše dvije zemlje, te ako bih ga primio i tako on ušao u razmjenu dokumenata između naše dvije države, ostao bi da vječno nepovoljno svjedoči o našoj državi, koja je tek izlazila na međunarodnu scenu i kojoj nešto tako uopće nije trebalo. Iako iznenađen sadržajem razgovora, imao sam toliko pribranosti da, nakon što je von Däniken završio svoje usmeno izlaganje i prije nego je mogao da mi preda dokument, kažem da tražim, zbog razloga izuzetne važnosti predmeta o kojem se radi, da moj prevodilac, a to je bila gospođa Harisa Reis, prevede za mene njegov govor, kako bih točno znao njegovo pravo značenje. Rekao sam da znam da je sve ono što je malčas Njegova ekselencija ambasador von Däniken rekao veoma važno, te da se ne želim oslanjati na moje znanje njemačkog jezika, koje možda i jeste dovoljno za vođenje rutinskih i

običnih razgovora, ali svakako nije dovoljno za tako delikatan slučaj. Stoga molim da se prisutni strpe dok gospođa Reis, koja je inače bila rođena Švicarkinja, za mene ne prevede sve što je Njegova ekselencija von Däniken izrekao.

Time sam nastojao postići tri stvari. Prvo, želio sam prekid u razgovoru i na taj način zaustaviti gomilanje optužbi i argumenata protiv nas, što je bilo psihološki važno. Drugo što sam želio dobiti bilo je vrijeme, a ono mi je trebalo da smislim što da radim. To sam upravo i činio dok je gospođa Reis prevodila prethodno izrečeno, što, naravno, nisam uopće slušao. Treće i najvažnije bilo je da ne dozvolim da mi uruče dokument prije nego uspijem da govorim. Sve tri namjere su mi nekako upalile, jer von Däniken i njegovi pratioci su mislili da ću biti sasvim šokiran njihovim otkrićem, te da ću ostati bez riječi, a oni bi u toj situaciji mogli sasvim mirno da mi uruče "Ed memoir", čime bi naš susret bio faktički završen. U slučaju takvog razvoja događaja, dobili bi sasvim odriježene ruke za neku daljnju akciju, budući da je optužba bila veoma teška, a mi bi bili prisiljeni da isti "proučavamo", da se pravdamo i tražimo izlaz vodeći o tom slučaju beskrajnu prepisku. Bili bi, također, dovedeni u sasvim pasivan položaj, tj. morali bi da se branimo od teških optužbi i dokazujemo kako to nije naša stvar i sl., što nikad nije dobro u diplomaciji.

Dok je gospođa Harisa Reis prevodila ono što je von Däniken rekao a mi stajali mirno, ja sam ipak nešto smislio. Čim je prevođenje bilo završeno odmah sam uzeo riječ ignorirajući činjenicu da von Däniken, zapravo još nije bio

i o čemu se ovdje radi, neka mi tada uruče dokument sa svim mogućim posljedicama koje on sa sobom vuče za moju vladu i našu državu. Nisu u tom momentu nikako mogli odbiti ovaj moj zahtjev, jer je bio umjeren i nije polazio od negiranja sadržaja "Ed memoira".

Iz zgrade sam izašao gotovo ošamućen, razmišljajući cijelo vrijeme o tome što da učinim. Nisam imao ni vremena niti sam smio da se na brzinu konsultiram sa Sarajevom, a pogotovo što nisam bio siguran da sve to što je ustanovljeno nije možda rađeno u direktnoj vezi sa nekim iz Sarajeva, za čiji račun i po čijim uputama su eventualno radili neki ljudi. Jedino za što sam u tom momentu bio sposoban i pribran je bilo da ne dozvolim Harisi ni za moment da se odvoji od mene, da ne bi bilo kako, nenamjerno ili pak namjerno, obavijestila nekog i time otkrila cijelu stvar. Rekao sam joj odmah: "Harisa, nakon ovog idemo negdje popiti dobru kavhu da dodemo sebi." Primijetio sam da je i ona sama bila šokirana onim što je čula i što se dogodilo. Shvatila je, međutim, da smo učinili najbolje što se moglo, ali nije znala kako i kuda dalje. Pitala me je što mislim dalje uraditi. Dok smo naizgled mirno pili kavhu smislilo sam što moram učiniti. Krenuo sam, zajedno s Harisom, u zgradu naše ambasade kazavši joj prethodno: "Ni za moment se od mene ne smijete odvojiti."

Sefu obezbjeđenja Mustafa Lepirici sam naredio da svi službenici ambasade, ali svi i bez izuzetka, moraju odmah napustiti svoje kancelarije u njegovoj pratnji i pod njegovim ličnim nadzorom doći u moj kabinet, da ne smiju ništa dirati ili nositi sa sobom, osobito to ne smiju oni iz kancelarije sa

kompjuterima i sve ima da ostave onako kako se zateklo u momentu njegovog ulaska u prostoriju. Rekao sam da potom zaključa sve kancelarije, sve ključeve od kancelarija preda meni, te da svi dođu odmah u moju sobu. Kad su se skupili zatražio sam da mi svi predaju ključeve, one koje upotrebljavaju i eventualne rezervne, od svih svojih stolova, pretinaca, ormara ili aparata, ukoliko su isti bili pod ključem. Kada je to učinjeno, odredio sam komisiju od tri člana: Mehmeda Spahu, šefa obezbjeđenja ambasade Mustafu Lepiricu i šefa računovodstva gospođu Faketu Mehmedović, naredio da preuzmu sve ključeve i da nikome više ne dozvole ulazak u bilo koju prostoriju ambasade. Kao sekretara komisije odredio sam prvog sekretara ambasade gospođu Indiru Bunić. Sve ostale službenike sam odmah pustio kućama bez dozvole da ponovo ulaze u svoje kancelarije i bilo što nose sa sobom. Rekao sam da se radi o važnoj stvari, koja je u vezi sa mojom jutrošnjom posjetom Ministarstvu inozemnih poslova Švicarske i da se strpe do sutra ujutro, kad će opet sve biti po starom i kada će se stanje normalizirati. Ako imaju nešto u stolu ili ormaru od ličnih stvari, a što im je neophodno, to će im donijeti i predati Lepirica, uz notaciju o čemu se radi. Naredio sam, zatim, da Harisa prva ode kući, a zatim sam rekao Lepirici da sve ljude lično isprati i kada bude siguran da su napustili zgradu zaključa ulazna vrata. Zatim sam trojici članova i sekretaru komisije kazao o čemu se radi i što je sve potrebno poduzeti. Naredio sam da komisija pregleda sav sadržaj kompjutora u kojem su morali biti registrirani svi zahtjevi i svi dokumenti koje je izdavala ambasada, te da izlista sve

slučajeve izdavanja pasoša i uvjerenja o državljanstvu osobama albanske narodnosti. Mora biti točno registriran svaki takav slučaj. Rekao sam da smo optuženi za nelegalno izdavanje uvjerenja o državljanstvu i pasoša licima koja na to nisu imala pravo i koja su u pravilu albanske narodnosti. Ta lica se nisu pojavljivala na šalterima naše ambasade i sve je teklo mimo redovnog postupka. Na tu okolnost me upozorio Mehmed Spaho, te je predložio da bi trebalo vidjeti koji su to ljudi albanske narodnosti u zadnjih godinu i pol od kada radi ambasada dobili naše državljanstvo, a nisu ga ranije imali, jer je najvjerovatnije da se radi upravo o njima. Stoga smo provjerili sve takve slučajeve, a osobito od vremena od kada je švicarska Vlada zabranila boravak svim ljudima koji su bili nosioci jugoslavenskog pasoša da dalje borave na njenom tlu.

Komisija je radila cijeli taj dan i narednu noć i otkrila veoma važne i za nas porazne činjenice. U kompjutorima su registrirana 220 slučaja izdavanja uvjerenja o državljanstvu i pasoša licima albanske narodnosti, koja su tražila priznavanje državljanstva i pasoše od momenta kada su prestali važiti jugoslavenski pasoši. Kad su izuzeti njihovi dosjeji utvrđeno je i to da su rješenja o tome izdavana nezakonito i ilegalno, da se nije poštovala propisana procedura i predmeti nisu prolazili obavezni postupak davanja suglasnosti u Sarajevo. Pokazalo se da ti ljudi nisu imali nikakve veze sa našom ambasadam, da u nju nisu dolazili i da je sve rađeno preko nekih posrednika, da su postavljali zahtjeve za dokumenta preko trećih ljudi, da je za njih zahtjeve i za državljanstvo i za pasoše ispunjavao u

najvećem broju slučajeva šef konzularnog odjeljenja Dževad Kapetanović, te da su u postupku izdavanja tih uvjerenja, i pasoša koji su izdavani na temelju njih, sudjelovali još neki službenici u konzularnom odjeljenju. Radilo se izvan radnog vremena i veoma tajno. Ni jedan pasoš ili uvjerenje nije bio potpisan od strane ambasadora, što je inače bio uzus za sve pasoše koje je izdavala ambasada. Sve te isprave je potpisivao Kapetanović svojim karakterističnim potpisom "Džeka". Utvrđeno je da se u nizu slučajeva, vjerovatno zbog žurbe u radu ili drugih nekih okolnosti, Kapetanović potpisivao i kao ličnost koja traži uvjerenje o državljanstvu i kao onaj koji to uvjerenje izdaje. Na temelju tih uvjerenja su odmah izdavani pasoši i to bez slanja u Sarajevo ili Bosnu i Hercegovinu na uobičajenu provjeru. Shvatio sam da se radilo o organiziranim djelovanju neke grupe, za čiji sastav još nisam znao, te da je ona vršila opasne nezakonite radnje koje su nanosile ogromnu štetu našoj zemlji. Postojale su dvije mogućnosti. Ili su to činili iz ličnog koristoljublja, jer se kasnije ispostavilo da su takva uvjerenja i pasoši na crnom tržištu vrijedili po 10.000 SF, ili su to činili po nečijem nalogu i radili za nekog tko je imao poziciju da to naređuje ili da takvu rabotu odobrava. Odlučio sam da komisija odmah pregleda i sadržaj stolova Kapetanovića i svih ljudi koji su radili u konzularnom odjeljenju i sa njim surađivali. To se moralo učiniti da bi eventualno saznali tko su mu bili suradnici u ambasadi, a tko eventualni vanjski pomagači ili naredbodavci. Na ovim poslovima i pod rukovodstvom Kapetanovića u ambasadi u Bernu su radili još slijedeći

službenici konzularnog odjeljenja ambasade: Nedim Kubur, Dejana Mandić i mladi Salih Muminagić zvani Cako, koji je bio sin neke gospođe Muminagić, rođene Bijedić, inače izbjeglica porijeklom iz Doboja, a koja je bila potpredsjednica SDA za Švicarsku. Muminagića je u ambasadu zaposlio njen rođak Mustafa Bijedić, ali je on odmah po otkriću cijele afere napustio Bern pod izgovorom da ide na studij u Beč. Prije odlaska je ipak komisiji dao iskaz u kojem je priznao da je surađivao na ovom poslu po naređenju Kapetanovića i da je mogao znati da se radi o nedozvoljenom poslu, jer je sve rađeno nakon završetka radnog vremena i u velikoj brzini, ali iako je znao da sve to nije u redu, nije ništa prijavio zbog bojazni od revanša Kapetanovića, za kojeg je, po primjeru Mehmeda Spahe, vidio da je u stanju da se osvećuje. I ostalo dvoje su kasnije priznali da su bili svjesni da rade nezakonite stvari, ali su se pravdali da ih je Kapetanović ucjenama sa zaposlenjem na to primoravao. Radili su noću, nakon radnog vremena, u vrijeme kad ambasada nije još imala noćnog čuvara, a Kapetanović je imao ključeve od vanjskih vrata.] Ja sam netom prije tog otkrića bio uveo noćnu dežuru koju je vršio šef osiguranja Mustafa Lepirica. Ljudi koji su radili na pronalaženju klijenata za pasoše i uvjerenja o državljanstvu, koliko smo mogli ustanoviti, bili su neka Zoranićka, inače vlasnica opskurne putne agencije pod nazivom "Teuta Reisen Ex-Import Bern" u Bernu, koja se bavila trgovinom i organiziranjem letova za Kosovo i Albaniju, te neki Zečević, koji je bio vlasnik jednog kluba pod imenom "Klub sandžaklija" u Zürichu. Kasnija analiza onog što je

Ugled ambasade raste

Naravno, paralelno sa svim ovim događanjima, koje spadaju u delikatne i neugodne aspekte diplomatskog rada, nastavio sam da radim na nekim važnim pitanjima koja su značila veoma mnogo i za našu zemlju i za njene građane. Jedno od takvih bilo je i pitanje potpune izolacije u kojoj se našla naša zemlja, a osobito Sarajevo kao njen glavni grad i centar države, i to akcijom koju je sprovela JNA. Tom prilikom je uništena glavna zgrada PTT-a, kao i telefonska centrala u Sarajevu i time onemogućena svaka veza Sarajeva sa svijetom. Od tada su privilegiju telefonske komunikacije imale samo najvažnije instance države, što je bilo veoma ograničeno i nedovoljno za ogromne potrebe naših građana u zemlji i svijetu. Da bih barem donekle pomogao ponovnom uspostavljanju nekih stabilnijih i čvršćih veza putem telefona između svijeta i naše zemlje, te time omogućio velikom broju naših ljudi koji su živjeli u inozemstvu i imali svoje najdraže u zemlji, kao i onima iz naše zemlje, da komuniciraju ili da barem mogu saznati jedni za druge, poduzeo sam široku akciju za uspostavljanje jedne stabilne i neovisne telefonske veze sa Sarajevom putem Telecoma Švicarske. Bilo je to veoma značajno, a

Inauguralni nastup

Stvari u Londonu dešavale su se velikom brzinom. Agreman vlade Velike Britanije dobio sam rekordno brzo za ciglih osam dana, a i predaja akreditiva bila je zakazana za sredinu jula, dvanaest dana nakon mog dolaska u Veliku Britaniju. Očito je bilo da se Britancima veoma žurilo da dobiju kompetentnog čovjeka za partnera. Nisam tada znao niti pomislio da su oni već imali planove koji će uzdrmati našu zemlju, dovesti do događaja koji će definitivno odrediti sudbinu naše države i naroda, te da im je zbog toga potrebno da imaju u Londonu čovjeka preko kojeg će moći da prate reakcije i ocjenjuju eventualne poteze koje su očekivali od naše Vlade. Ono što su oni planirali sa nama, a to je definitivni pritisak da se dođe do sporazuma koji je očito favorizirao Srbe, moralo je prema logičnim prognozama analitičara, izazvati znatne i oštre reakcije i neke protupoteze sa naše strane. Naravno, oni nisu mogli pretpostaviti da je kod naše Vlade već bio znatno pao moral i da je ona, a osobito Izetbegović za kojeg su znali da je jedini i glavni čovjek koji donosi odluke, tj. da je apsolutni gospodar situacije, bila spremna da prihvati diktat bez neke velike ljutnje, otpora i protuakcije. Toga će vlada Velike

Britanije postati svjesna tek u vrijeme posjete Izetbegovića Londonu, kada će jasno dati do znanja da nema nikakvih ofenzivnih namjera prema Srbima, odnosno da nema namjeru da se bori za izmjenu stanja na terenu. Da je on već spreman da prizna princip podjele teritorije kao osnovu rješenja, podrazumijevajući i mogući sporazum o zamjeni teritorija, da prihvati i poštuje podjelu zemlje po kriteriju 51:49%, što je predložila Kontakt grupa. A upravo je takva podjela teritorije naše zemlje implicirala i sve druge podjele kao i stvaranje posebne srpske države na tlu Bosne i Hercegovine.

Krajem juna i početkom jula nisam znao, osim jednog upozorenja koje mi je još u maju iz Amerike uputio Roy Guttman, da se radi o definitivnom uobličavanju rješenja za našu zemlju, rješenja koje je podrazumijevalo bitno mijenjanje etničke, geografske i državno-pravne situacije naše zemlje, kao što nisam mogao ni pretpostaviti da nas čeka tragedija koja se uveliko spremala. Mislio sam da je naš narod ustvari već odnio pobjedu iz jednostavnog razloga što za tri godine nije bio pobijeden, unatoč tolikoj ekonomskoj i vojnoj, te ljudskoj nadmoći oba agresora (protiv Bosne i Hercegovine ratovali su svi Srbi, a ne samo oni iz Bosne), te sam smatrao da sve ubuduće mora ići u našu korist. Nisam imao pojma da se radi o planu za čije provođenje neće nedostajati sila kao što je to bilo u slučaju Wance-Owenovog plana, te da će se dogoditi ono što se dogodilo u Žepi i Srebrenici i što se spremalo za Goražde.

Imajući samo crne slutnje i upozorenja našeg provjerenog prijatelja Roya Guttmanna, da se nešto ružno